

Vergaderjaar 2021–2022

31 066

Belastingdienst

Nr. 920

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 november 2021

In oktober 2020¹ heb ik het plan van aanpak Herstellen, Verbeteren, Borgen (HVB) aan uw Kamer toegestuurd. Sindsdien is uw Kamer een aantal² keer geïnformeerd over de voortgang van de verschillende trajecten. Tijdens het commissiedebat Belastingdienst van 22 juni jl. heb ik uw Kamer toegezegd eens per kwartaal een rapportage over HVB te sturen (Kamerstuk 31 066, nr. 876). Deze rapportagecyclus richt zich specifiek op de omgang met (persoons)registraties, risicomodellen en het gebruik van persoonsgegevens zoals nationaliteit³. Met deze brief stuur ik uw Kamer de kwartaalrapportage HVB over het derde kwartaal van 2021⁴. Hieronder zal ik ingaan op drie belangrijke elementen binnen HVB: de compliantie met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), het informeren van burgers die geregistreerd stonden in de in februari 2020 uitgezette Fraudesignaleringsvoorziening (FSV), en het vormgeven van de herstelacties bij de mogelijke onterechte gevolgen van die registraties.

AVG-compliantie Belastingdienst

De afgelopen jaren zijn meermaals problemen aan het licht gekomen bij de Belastingdienst op het gebied van gegevensbescherming. Het recente rapport⁵ van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) over FSV bevestigt dat de verwerking van persoonsgegevens in FSV strijdig was met de AVG. In mijn reactie⁶ op het rapport heb ik uw Kamer geïnformeerd dat de AP bij brief van 27 oktober jl. heeft aangegeven nog steeds grote zorgen te

¹ Kamerstuk 31 066, nr. 709

² Kamerstuk 31 066, nrs. 710, 711, 802, 803, 804, 807, 816, 826, 851, 852

³ Op deze manier wordt uw Kamer bovendien geïnformeerd over uitvoering door het Ministerie van Financiën van de motie van het lid Marijnissen c.s. (Kamerstuk 35 510, nr. 21) die de regering verzoekt onrechtmatige of oneigenlijk gebruikte data binnen de overheid op te ruimen.

⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁵ Kamerstuk 31 066, nr. 911

⁶ Kamerstuk 31 066, nr. 911

hebben over de naleving van de AVG door de Belastingdienst in brede zin. De AP wijst op het dringende belang van het opzetten van een degelijke privacy-organisatie en vraagt ook aandacht voor het versterken van het interne toezicht, integrale beoordeling van risico's en een verbetering van het totaaloverzicht van de keten van verwerkingen.

Ik onderschrijf het belang van deze verbeteringen en onderken dat er, naast de verbetertrajecten in HVB, meer gedaan moet worden om de Belastingdienst zo snel mogelijk AVG-compliant te maken. Daarom is de Belastingdienst bezig met de uitwerking van aanvullende maatregelen. Op korte termijn wordt een plan van aanpak opgeleverd voor de versterking van de privacy-organisatie. In de volgende kwartaalrapportage zal ik uw Kamer hierover nader informeren.

Met het programma HVB is ondertussen al een groot aantal acties in gang gezet. Belangrijke onderdelen hierin zijn het toetsen van bedrijfsprocessen binnen de Belastingdienst op het voldoen aan de AVG, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Archiefwet, en het vergroten van de bewustwording van medewerkers ten aanzien van de AVG. Daarnaast worden de rollen, functies en werkprocessen voor gegevensbescherming, privacy, databeheersing en beveiliging verduidelijkt en de posities van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) van het Ministerie van Financiën en de privacy officer van de Belastingdienst versterkt.

Informeren burgers in FSV

Met twee moties van het lid Marijnissen⁷ heeft uw Kamer verzocht om iedereen die in FSV stond geregistreerd hierover te informeren en tevens de reden van die registratie aan te geven. Daarom heeft de Belastingdienst meer dan 200.000 brieven gestuurd aan burgers die in FSV geregistreerd stonden. In de komende maanden krijgen zij – waar dat mogelijk is – ook de reden van hun registratie te horen zoals die in FSV was opgenomen. Tot nu toe zijn ca. 60.000 brieven met daarin de reden voor opname in FSV verstuurd. De planning is, als de benodigde informatie aanwezig is, om voor het einde van 2021 het merendeel van deze brieven te versturen.

Onderzoek effecten FSV en herstel

Op 1 februari jl. heeft uw Kamer de motie van het lid Snels⁸ aangenomen. Hierin wordt de regering verzocht in kaart te brengen of mensen door een vermelding in FSV ten onrechte geschaad zijn en welke schade deze mensen hebben ondervonden, en op basis hiervan een mogelijke compensatieregeling uit te werken voor onterecht geraakte burgers.

Uit eerdere bevindingen, zoals die in mijn brief van 28 april 2020⁹ of het rapport van KPMG van 10 juli 2020¹⁰, komt al een beeld naar voren van de werking van FSV en de rol ervan in het toezicht van de Belastingdienst. Vast staat dat er bij de geleidelijke ontwikkeling en het gebruik van FSV te weinig aandacht is geweest voor gegevensbescherming en het inbouwen van waarborgen. Hierdoor is een complex systeem ontstaan waarvan het gebruik bovendien per dienstonderdeel verschilde. Dit heeft in ieder geval tot schending van de privacy van burgers geleid en in sommige gevallen, zoals bij minnelijke schuldsanering, tot onacceptabele gevolgen. Tegelijkertijd moeten we erkennen dat er, juist vanwege de complexiteit

⁷ Kamerstuk 35 510, nr. 21 en Kamerstuk 28 362, nr. 41

⁸ Kamerstuk 31 066, nr. 776

⁹ Kamerstuk 31 066, nr. 632

¹⁰ Kamerstuk 31 066, nr. 681

en de gebrekkige datakwaliteit in FSV, nog veel onduidelijkheid is over de reden en gevolgen van registratie op individueel niveau. En ook met verder onderzoek, waar ik hieronder op de stand van zaken in zal gaan, zullen niet alle vragen beantwoord kunnen worden. Het beeld over FSV wordt scherper, maar dit heeft tijd gekost, en de ongemakkelijke conclusie is dat het ook nog veel tijd zal kosten en dat er zelfs dan niet altijd duidelijkheid zal komen.

Op 22 april jl.¹¹ schreef ik uw Kamer dat ik PwC heb gevraagd onderzoek te doen naar de effecten van FSV op burgers en bedrijven. Binnen dit onderzoek zijn drie deelonderzoeken gestart: één naar de effecten van het gebruik door de directie Toeslagen, één voor de directie Particulieren en één voor de directie MKB. Daarnaast heb ik PwC gevraagd nog twee aanvullende onderzoeken uit te voeren: één naar de externe deling van gegevens uit FSV en één naar de gebruikte query's (zoekopdrachten) rond FSV. Het onderzoek voor de directie Toeslagen ontvangt uw Kamer op korte termijn. Dat voor Particulieren is eveneens bijna voltooid, maar dat voor MKB duurt langer doordat het volledig onderzoeken van een dossier meer tijd kost dan verwacht. In de kwartaalrapportage ga ik verder in op de achtergrond van deze vertraging. Ik streef ernaar de onderzoeken voor het einde van het jaar te laten afronden en zal de bevindingen zo snel mogelijk daarop met uw Kamer delen.

Zoals ik uw Kamer eerder heb geïnformeerd¹² zijn er aanwijzingen dat de Belastingdienst onterecht verzoeken tot minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) heeft afgewezen op grond van een FSV-registratie, de kwalificatie Opzet/Grove Schuld of de hoogte van iemands schulden. Hierop is begin dit jaar een zoekactie gestart naar onterechte afwijzingen MSNP. Op 22 april¹³ en 17 juli jl.¹⁴ gaf ik uw Kamer hierover een stand van zaken. Inmiddels is de voorlopige schatting dat de verzoeken tot MSNP van mogelijk 5.000 tot 15.000 burgers onterecht zijn afgewezen. In de kwartaalrapportage licht ik dit onderzoek nader toe.

Vooruitlopend op de uitkomsten van de hierboven genoemde onderzoeken wordt al nagedacht over mogelijke oplossingen. Op 14 en 28 oktober jl. hebben ambtenaren van het Ministerie van Financiën een technische briefing gegeven aan de vaste commissie voor Financiën van uw Kamer over de mogelijkheden voor het bieden van herstel aan burgers in FSV. De verschillende opties worden de komende periode verder uitgewerkt waarna besluitvorming in afstemming met uw Kamer kan plaatsvinden.

Kwartaalrapportage HVB

In de bijgevoegde kwartaalrapportage vindt u een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen op het plan van aanpak HVB van de afgelopen periode. Tevens zijn verschillende andere documenten bijgevoegd¹⁵. In de relevante hoofdstukken van de kwartaalrapportage worden deze bijlagen nader toegelicht.

Hoewel er met het plan van aanpak HVB stappen zijn gezet om de kans erop te verkleinen, kan niet worden uitgesloten dat er opnieuw problemen bovenkomen, bijvoorbeeld uit het verleden. In zulke gevallen hanteer ik de volgende drieslag: onderzoeken wat er gebeurd is, waar nodig maatre-

¹¹ Kamerstuk 31 066, nr. 816

¹² Kamerstuk 31 066, nr. 807

¹³ Kamerstuk 31 066, nr. 816

¹⁴ Kamerstuk 31 066, nr. 852

¹⁵ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

gelen nemen en uw Kamer informeren. Mogelijk zal dit ook leiden tot uitbreiding of aanpassing van het plan van aanpak HVB.

Met de volgende rapportage wordt uw Kamer geïnformeerd over de voortgang op de HVB-trajecten in het vierde kwartaal. Ik verwacht die begin 2022 aan uw Kamer te kunnen sturen.

De Staatssecretaris van Financiën,
J.A. Vijlbrief